

Βρυξέλλες, 13.3.2020
COM(2020) 112 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΜΑΔΑ**

Συντονισμένη οικονομική αντίδραση στην έξαρση της νόσου COVID-19

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η νόσος COVID-19, κοινώς γνωστή ως ο κοροναϊός, συνιστά σοβαρή κατάσταση έκτακτης ανάγκης στον τομέα της δημόσιας υγείας για τους πολίτες, τις κοινωνίες και τις οικονομίες. Αφού εξαπλώθηκε από την Κίνα, η πανδημία έχει πλέον προκαλέσει λοιμώξεις σε όλα τα κράτη μέλη. Μολονότι περισσότερο έχει πληγεί η Ιταλία, ο αριθμός των κρουσμάτων αυξάνεται σε όλα τα κράτη μέλη και η κατάσταση εξελίσσεται ταχέως. Η πανδημία επιβάλλει μεγάλη επιβάρυνση στα άτομα και τις κοινωνίες και ασκεί σημαντική πίεση στα συστήματα υγείας. Πρέπει να ανταποκριθούμε από κοινού ώστε να επιβραδύνουμε τη μετάδοση και να ενισχύσουμε την ανθεκτικότητα των συστημάτων υγείας μας για να βοηθήσουμε όσους έχουν ανάγκη και να σημειώσουμε πρόοδο στην έρευνα και ανάπτυξη.

Εκτός από τις σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις της και την ανθρώπινη διάστασή της, η έξαρση του κοροναϊού προκαλεί σημαντικό οικονομικό κλυδωνισμό στην ΕΕ, γεγονός που απαιτεί αποφασιστική και συντονισμένη οικονομική αντίδραση. Η εξάπλωση του ιού προκαλεί διαταραχές στις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες, αστάθεια στις χρηματοπιστωτικές αγορές, κλυδωνισμούς στην καταναλωτική ζήτηση και αρνητικές επιπτώσεις σε βασικούς τομείς όπως τα ταξίδια και ο τουρισμός. Οι ευρωπαϊκές χρηματιστηριακές αγορές έχουν σημειώσει απώλειες κατά περίπου 30 % σε σύγκριση με τα μέσα Φεβρουαρίου, γεγονός που αποτελεί την πλέον απότομη μηνιαία πτώση τους από την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2008, ενώ παραμένει μεγάλη η αβεβαιότητα σχετικά με την εξέλιξη της έξαρσης κατά τις προσεχείς εβδομάδες και μήνες.

Μόνο με αλληλεγγύη και συντονισμένες λύσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα μπορέσουμε να διαχειριστούμε αποτελεσματικά αυτήν την κατάσταση έκτακτης ανάγκης στον τομέα της δημόσιας υγείας. Χρειαζόμαστε αλληλεγγύη μεταξύ χωρών, περιφερειών, πόλεων και πολιτών για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού, την παροχή βοήθειας στους ασθενείς και την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων. Απαιτείται να ληφθούν μια σειρά από βασικά μέτρα και να ακολουθηθεί συνεκτική και σαφής κοινή προσέγγιση. **Καθοριστική σημασία έχει η στενή συνεργασία μεταξύ όλων των σχετικών παραγόντων.**

Η Επιτροπή θα αξιολογήσει πλήρως όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της για να αντεπεξέλθει σε αυτήν την καταιγίδα. Εκτός από τις προσπάθειές μας για συντονισμό και καθοδήγηση και τις ενέργειές μας για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού, η Επιτροπή αναλαμβάνει δράση για να αντιμετωπίσει και να μετριάσει τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας. Στόχος είναι η διαφύλαξη της ακεραιότητας της ενιαίας αγοράς και, ευρύτερα, η διατήρηση των αξιακών αλυσίδων παραγωγής και διανομής, ώστε να διασφαλιστεί ο αναγκαίος εφοδιασμός των συστημάτων υγείας μας. Στόχος είναι να στηριχθούν οι πολίτες ώστε να διασφαλιστεί ότι τα εισοδήματα και οι θέσεις εργασίας δεν θα πληγούν δυσανάλογα από την πανδημία. Στόχος είναι να στηριχθούν οι επιχειρήσεις, ιδίως οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Στόχος είναι επίσης η διασφάλιση της ρευστότητας του χρηματοπιστωτικού μας τομέα και η αντιμετώπιση της ύφεσης που μας απειλεί μέσω δράσεων σε όλα τα επίπεδα. Τέλος, στόχος είναι να εξασφαλιστεί ένα πλαίσιο που θα παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να ενεργούν αποφασιστικά και συντονισμένα. Εν κατακλείδι, στόχος είναι η προετοιμασία για ταχεία ανάκαμψη από αυτόν τον οικονομικό κλυδωνισμό.

Η παρούσα ανακοίνωση περιγράφει την άμεση αντίδραση της Επιτροπής για τον μετριασμό των οικονομικών επιπτώσεων από τη νόσο COVID-19. Ενώ τα περιγραφόμενα μέτρα που ανακοινώθηκαν σήμερα αφορούν τις πλέον επικείμενες προκλήσεις, πρέπει να έχουμε επίγνωση του ότι η κατάσταση εξελίσσεται καθημερινά. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί στενά με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και τα κράτη μέλη για την ταχεία εφαρμογή αυτών των μέτρων και είναι έτοιμη να

αναλάβει όλες τις περαιτέρω πρωτοβουλίες, εφόσον απαιτείται. Η Επιτροπή υποστηρίζει επίσης μια διεθνή αντίδραση για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων από την πανδημία μέσω του πολυμερούς πλαισίου, με ιδιαίτερη προσοχή στις χώρες εταίρους με ευάλωτα συστήματα υγείας.

2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Η πανδημία COVID-19 προκαλεί σημαντικό κλυδωνισμό στην παγκόσμια και την ευρωπαϊκή οικονομία. Ήδη σήμερα, αποτελούν πραγματικότητα σημαντικές αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις στην Ευρώπη, τουλάχιστον για το πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους και ενδεχομένως για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, αν τα μέτρα περιορισμού δεν φέρουν αποτέλεσμα¹. Η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ το 2020 ενδέχεται να σημειώσει πτώση αρκετά κάτω από το μηδέν ή ακόμη και να είναι αρκετά αρνητική, ως αποτέλεσμα της COVID-19, και η συντονισμένη οικονομική αντίδραση των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των κρατών μελών έχει καθοριστική σημασία για τον μετριασμό των οικονομικών επιπτώσεων.

Ο κλυδωνισμός αυτός πλήττει την οικονομία μέσω διαφόρων διαύλων:

- του κλυδωνισμού που προέκυψε από την αρχική οικονομική συρρίκνωση της Κίνας κατά το πρώτο τρίμηνο του 2020·
- του κλυδωνισμού της προσφοράς στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία που προέκυψε από την διακοπή των εφοδιαστικών αλυσίδων λόγω απουσιών από τους χώρους εργασίας·
- του κλυδωνισμού της ζήτησης στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία που προκλήθηκε από τη μείωση της καταναλωτικής ζήτησης και τις αρνητικές επιπτώσεις της αβεβαιότητας στα επενδυτικά σχέδια·
- και των επιπτώσεων από τους περιορισμούς ρευστότητας για τις επιχειρήσεις.

Ο κλυδωνισμός θα είναι προσωρινός, αλλά πρέπει να συνεργαστούμε για να διασφαλίσουμε ότι θα είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομος και περιορισμένος, καθώς και ότι δεν θα δημιουργήσει μόνιμες βλάβες στις οικονομίες μας. Για το μέλλον, η έκταση των αρνητικών προοπτικών θα εξαρτηθεί από σειρά παραμέτρων, όπως η έλλειψη εφοδιασμού με κρίσιμες ύλες, η αποτελεσματικότητα των μέτρων περιορισμού, το χρονικό διάστημα διακοπής της παραγωγής στην ΕΕ, οι εργάσιμες ημέρες που χάνουν οι εταιρείες και οι δημόσιες διοικήσεις, καθώς και οι επιπτώσεις στη ζήτηση (π.χ. περιορισμοί κινητικότητας, ακυρώσεις ταξιδιών).

Τα κράτη μέλη πρέπει να επαγρυπνούν και να χρησιμοποιούν όλα τα διαθέσιμα μέσα σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο η τρέχουσα κρίση να οδηγήσει σε απώλεια κρίσιμων στοιχείων ενεργητικού και τεχνολογίας. Σε αυτά περιλαμβάνονται εργαλεία όπως ο έλεγχος ασφάλειας σε εθνικό επίπεδο και άλλα μέσα σχετικά με την ασφάλεια. Η Επιτροπή θα καθοδηγήσει τα κράτη μέλη εν όψει της εφαρμογής του κανονισμού για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων.

Καθώς η COVID 19 εξαπλώνεται και πλήττει μεγάλα τμήματα του πληθυσμού και παγκοσμίως και στα κράτη μέλη, οι οικονομικές επιπτώσεις είναι σημαντικές και αυξάνονται καθημερινά. Οι επιπτώσεις είναι αισθητές σε ολόκληρη την οικονομία, ιδίως σε περιπτώσεις αναγκαστικού αποκλεισμού για την πρόληψη της εξάπλωσης της πανδημίας. Τα μέτρα που λαμβάνονται για τον περιορισμό του ιού σε τοπικό και εθνικό επίπεδο ενδεχομένως επηρεάζουν τόσο την προσφορά όσο και τη ζήτηση. Συγκεκριμένα, η αρνητική ζήτηση είναι συνέπεια των μέτρων που οι κυβερνήσεις υποχρεούνται να εφαρμόσουν για τον περιορισμό του ιού, επηρεάζοντας την ιδιωτική, την επαγγελματική και την κοινωνική ζωή των πολιτών. Σήμερα, οι τομείς που πλήττονται περισσότερο είναι ο τομέας της υγείας, ο τουρισμός και οι μεταφορές, ιδίως ο αεροπορικός κλάδος.

¹Βλ. παράρτημα 1.

Η πανδημία COVID-19 έχει επιπτώσεις στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές. Στα τέλη Φεβρουαρίου, οι παγκόσμιες αγορές μετοχικών τίτλων και οι αγορές άλλων στοιχείων ενεργητικού υψηλού κινδύνου σημείωσαν μεγάλη πτώση εν μέσω σημαντικής καταφυγής σε ασφαλέστερες τοποθετήσεις. Ταυτόχρονα, οι τιμές στοιχείων ενεργητικού ασφαλών καταφυγίων εκτινάχθηκαν λόγω αυξημένης ζήτησης: οι αποδόσεις των κρατικών ομολόγων των ΗΠΑ («ασφαλές χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού εσχάτης ανάγκης») μειώθηκαν κατακόρυφα. Οι τιμές των μετοχών μειώθηκαν γενικά, σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα περιθώρια των κρατικών ομολόγων των πιο ευάλωτων κρατών μελών αυξήθηκαν. Οι αποδόσεις εταιρικών ομολόγων μη επενδυτικής βαθμίδας εκτινάχθηκαν.

Ενόψει των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών επιπτώσεων της COVID-19, η αντίδραση σε επίπεδο οικονομικής πολιτικής θα πρέπει να είναι τολμηρή και συντονισμένη για την επίτευξη των ακόλουθων στόχων :

- Συμβολή στη διάσωση ανθρώπινων ζωών. Εξασφάλιση δαπανών για αναγκαίο εφοδιασμό και επενδύσεων για τον περιορισμό και την αντιμετώπιση της πανδημίας.
- Διασφάλιση της προστασίας των εργαζομένων στην Ευρώπη (συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων) από απώλειες εισοδήματος και της αναγκαίας στήριξης και χρηματοπιστωτικής ρευστότητας για τις επιχειρήσεις (ιδίως τις ΜΜΕ) και τους τομείς που πλήττονται περισσότερο.
- Μετριασμός των επιπτώσεων στο σύνολο της οικονομίας, με πλήρη αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων εργαλείων της ΕΕ και ενός ευέλικτου πλαισίου της ΕΕ για τη δράση των κρατών μελών.

3. ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΣΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑ

3.1. ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ

Η ενιαία αγορά βρίσκεται στο επίκεντρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε περιόδους κρίσης, είναι το μέσο αλληλεγγύης που διασφαλίζει ότι τα βασικά αγαθά που είναι αναγκαία για τον μετριασμό της έξαρσης των κινδύνων για την υγεία μπορούν να φθάσουν σε όλους όσοι έχουν ανάγκη. Η ενιαία αγορά συμβάλλει στην προστασία της υγείας μας, διασφαλίζοντας ότι τα εν λόγω αγαθά είναι διαθέσιμα σε ολόκληρη την ΕΕ. Οι μονομερείς εθνικοί περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία των βασικών προμηθειών των συστημάτων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης δημιουργούν σημαντικά εμπόδια και επηρεάζουν δραματικά την ικανότητα των κρατών μελών να διαχειρίζονται την έξαρση της COVID-19.

Είναι ζωτικής σημασίας τα εθνικά μέτρα να επιδιώκουν τον πρωταρχικό στόχο της προστασίας της υγείας σε πνεύμα ευρωπαϊκής αλληλεγγύης και συνεργασίας. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη εγκρίνει ή προετοιμάζουν εθνικά μέτρα που επηρεάζουν τις εξαγωγές μέσω ατομικής προστασίας, όπως προστατευτικά γυαλιά, μάσκες προσώπου, γάντια, χειρουργικές στολές και ποδιές, καθώς και φάρμακα. Τα εν λόγω μέτρα ενέχουν τον κίνδυνο να μην φτάνουν τα βασικά αυτά αγαθά σε όσους τα χρειάζονται περισσότερο, ιδίως τους εργαζομένους στον τομέα της υγείας, τις ομάδες επιτόπιας επέμβασης και τους ασθενείς στις πληγείσες περιοχές σε ολόκληρη την Ευρώπη. Έχουν αλυσιδωτά αποτελέσματα: τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων των μέτρων που λαμβάνονται από άλλα κράτη μέλη.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα, οι περιορισμοί εξαπλώθηκαν σε ένα αυξανόμενο φάσμα προϊόντων, αρχής γενομένης από τα μέσα ατομικής προστασίας, και πιο πρόσφατα επεκτάθηκαν στα φάρμακα. Οι περιορισμοί στις εξαγωγές δεν λαμβάνουν υπόψη τις ολοκληρωμένες αλυσίδες εφοδιασμού. Δημιουργούν σημεία συμφόρησης στην παραγωγή

βασικών προμηθειών εμποδίζοντας τις εισροές σε συγκεκριμένα κράτη μέλη. Διαταράσσουν τις αλυσίδες εφοδιαστικής και διανομής, οι οποίες βασίζονται στις κεντρικές αποθήκες. Ενθαρρύνουν τη δημιουργία αποθεμάτων στην αλυσίδα εφοδιασμού. Εν τέλει, επαναφέρουν τα εσωτερικά σύνορα σε μια περίοδο κατά την οποία η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών είναι περισσότερο αναγκαία.

Το παράρτημα 2 παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη σχετικά με τον τρόπο θέσπισης κατάλληλων μηχανισμών ελέγχου, ώστε να κατοχυρωθεί η ασφάλεια του εφοδιασμού σε ολόκληρη την Ευρώπη². Η Συνθήκη επιτρέπει στα κράτη μέλη, υπό ορισμένες αυστηρές προϋποθέσεις, να παρεκκλίνουν από τους κανόνες της ενιαίας αγοράς. Κάθε εθνικό περιοριστικό μέτρο που λαμβάνεται δυνάμει του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ για την προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων πρέπει να αιτιολογείται, δηλαδή να είναι κατάλληλο, αναγκαίο και αναλογικό προς τους στόχους αυτούς, εξασφαλίζοντας επαρκή προσφορά στους ενδιαφερομένους και αποτρέποντας ταυτόχρονα κάθε φαινόμενο έλλειψης ή επιδείνωση της έλλειψης αγαθών, τα οποία θεωρούνται βασικά, όπως μέσα ατομικής προστασίας, ιατροτεχνολογικά προϊόντα ή φάρμακα. Κάθε σχεδιαζόμενο εθνικό μέτρο που περιορίζει την πρόσβαση σε ιατρικό εξοπλισμό και μέσα προστασίας πρέπει να κοινοποιείται στην Επιτροπή, η οποία θα ενημερώνει σχετικά τα άλλα κράτη μέλη.

Τα μέτρα που έχουν κοινοποιηθεί έως τώρα στην Επιτροπή έχουν αξιολογηθεί όσον αφορά τη διασφάλιση ότι τα βασικά αγαθά φτάνουν σε όσους τα χρειάζονται περισσότερο. Η Επιτροπή αντιμετωπίζει τις περιπτώσεις αυτές ως ζήτημα προτεραιότητας και στηρίζει τα κράτη μέλη στη διόρθωση κάθε μέτρου αυτού του είδους. Σε περίπτωση που τα κράτη μέλη δεν προσαρμόσουν επαρκώς τους κανόνες τους, η Επιτροπή θα αναλάβει νομική δράση.

Ορισμένα εθνικά μέτρα αποτρέπουν τις εξαγωγές βασικών προμηθειών σε τρίτες χώρες, με απώτερο στόχο τη διατήρηση της βιωσιμότητας των συστημάτων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης της ΕΕ. Εάν οι εξαγωγές σε τρίτες χώρες θέσουν σε κίνδυνο την ικανότητα αντίδρασης της ΕΕ στην έξαρση της COVID-19, η Επιτροπή μπορεί να αναλάβει δράση και να θέσει σε εφαρμογή σύστημα αδειών εξαγωγής ορισμένων προϊόντων.

Η Επιτροπή λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει την επαρκή προμήθεια μέσων προστασίας σε όλη την Ευρώπη. Δεδομένων των σημερινών ελλείψεων σε παγκόσμιο επίπεδο, η Επιτροπή δρομολόγησε ταχεία διαδικασία προμηθειών από κοινού με 26 κράτη μέλη. Ως περαιτέρω δίκτυο ασφαλείας, η Επιτροπή εγκρίνει μέτρο στο πλαίσιο του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της ΕΕ (rescEU) για την αγορά μέσων προστασίας από την Ένωση. Το μέτρο αυτό θα μπορούσε να καταστήσει δυνατές τις πρώτες αγορές από τις αρχές Απριλίου, εφόσον εγκριθεί από τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή υποβάλλει επίσης σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τις διαδικασίες εκτίμησης της συμμόρφωσης και εποπτείας της αγοράς στο πλαίσιο της COVID-19. Με τον τρόπο αυτόν, θα μπορέσει ιδίως να αυξηθεί η προσφορά ορισμένων ειδών μέσων προστασίας, όπως οι μάσκες προσώπου μίας χρήσης.

Είναι βασικό να δράσουμε από κοινού για να διασφαλίσουμε την παραγωγή, αποθήκευση, διαθεσιμότητα και ορθολογική χρήση των ιατρικών μέσων προστασίας και των φαρμάκων στην ΕΕ, με ανοικτό και διαφανή τρόπο. Η Επιτροπή επικοινωνήσε με προμηθευτές για να αξιολογήσει τις ελλείψεις και τους ζήτησε να αυξήσουν αμέσως την παραγωγή. Από κοινού με τα κράτη μέλη και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων, η Επιτροπή συγκρότησε επίσης εκτελεστική ομάδα καθοδήγησης για την παρακολούθηση πιθανών ελλείψεων φαρμάκων λόγω της COVID-19. Επιπλέον, παρακολουθεί την κατάσταση μέσω του Συντονιστικού Οργάνου Ιατροτεχνολογικών Προϊόντων, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη διαθεσιμότητα και τις επιδόσεις των διαφόρων διαγνωστικών προϊόντων και

²Βλ. παράρτημα 2.

τη συνεργασία όσον αφορά τις διάφορες εθνικές προσεγγίσεις έναντι των διαγνωστικών εξετάσεων.

3.2. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Η έξαρση της COVID-19 έχει επίσης σημαντικό αντίκτυπο στα συστήματα μεταφορών μας. Οι ευρωπαϊκές αλυσίδες εφοδιασμού είναι στενά συνδεδεμένες. Οι συνδέσεις αυτές διατηρούνται μέσω εκτεταμένου δικτύου υπηρεσιών εμπορευματικών μεταφορών. Η διακοπή αυτών των ροών εμπορευμάτων επιφέρει σοβαρή οικονομική ζημία.

Ο διεθνής και ο ευρωπαϊκός αεροπορικός κλάδος έχουν ήδη πληγεί σοβαρά από την έξαρση της ασθένειας. Η κατάσταση εξακολουθεί να επιδεινώνεται καθημερινά. Η κυκλοφορία αναμένεται να μειωθεί ακόμη περισσότερο τις προσεχείς εβδομάδες. Για να συμβάλει στον περιορισμό των επιπτώσεων της έξαρσης της ασθένειας, η Επιτροπή προτείνει στοχευμένη νομοθεσία για την προσωρινή ελάφρυνση των υποχρεώσεων των αεροπορικών εταιρειών ως προς τη χρήση των χρονοθυρίδων σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ. Μόλις τεθεί σε ισχύ, το προσωρινό αυτό μέτρο θα επιτρέψει στις αεροπορικές εταιρείες να προσαρμόσουν τη χωρητικότητά τους ενόψει της μειούμενης ζήτησης λόγω της έξαρσης της ασθένειας.

Όσον αφορά τις χερσαίες αλυσίδες εφοδιασμού, αυτές έχουν πληγεί σοβαρά από την καθιέρωση απαγόρευσης εισόδου στα χερσαία σύνορα ή από τους περιορισμούς στην πρόσβαση των οδηγών σε ορισμένα κράτη μέλη. Αυτό επηρεάζει όλα τα εμπορεύματα, αλλά ιδίως τα κρίσιμα υλικά προμηθειών και τα αλλοιώσιμα αγαθά, και καθώς η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων του τομέα είναι ΜΜΕ, οι εν λόγω επιπτώσεις είναι άμεσες και σοβαρές.

Ανεξάρτητα από τον τρόπο μεταφοράς, η Επιτροπή επεξεργάζεται από κοινού με τα κράτη μέλη τρόπους διασφάλισης της οικονομικής συνέχειας, οι οποίοι θα εγγυώνται τη ροή των εμπορευμάτων και την αλυσίδα εφοδιασμού και θα εξασφαλίζουν τις απαραίτητες μετακινήσεις, τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και την ασφάλεια των μεταφορών.

3.3. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η πίεση που ασκείται στην τουριστική βιομηχανία της ΕΕ είναι πρωτοφανής. Βρίσκεται αντιμέτωπη με σημαντική μείωση των διεθνών αφίξεων (μαζικές ακυρώσεις και μείωση των κρατήσεων, για παράδειγμα από ταξιδιώτες των ΗΠΑ, της Κίνας, της Ιαπωνίας και της Νότιας Κορέας). Επηρεάζεται επίσης από την επιβράδυνση των ενδοενοσιακών και των εσωτερικών μετακινήσεων, ιδίως λόγω της αυξανόμενης απροθυμίας των πολιτών της ΕΕ να μετακινηθούν, καθώς και λόγω των εθνικών και/ή περιφερειακών προληπτικών μέτρων ασφαλείας. Οι ΜΜΕ του τομέα πλήττονται ιδιαίτερα από αυτήν τη γενική μείωση των τουριστικών και των επαγγελματικών μετακινήσεων. Η διαταραχή των ενδοενοσιακών και των εσωτερικών μετακινήσεων (που αντιπροσωπεύουν το 87 % των τουριστικών αφίξεων) από τα τέλη Φεβρουαρίου επιδεινώνει την κατάσταση. Ο τομέας των εμπορικών εκθέσεων και συνεδρίων έχει επηρεαστεί σημαντικά, καθώς πάνω από 220 εκδηλώσεις ακυρώθηκαν ή αναβλήθηκαν στην Ευρώπη για το 1ο τρίμηνο του 2020. Άλλοι συναφείς τομείς, όπως οι υπηρεσίες εστίασης, καθώς και οι εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, τελούν επίσης υπό αυξανόμενη πίεση από την έξαρση της COVID-19 και από τις προσπάθειες περιορισμού της εξάπλωσής της.

Η Επιτροπή συνεργάζεται με τα κράτη μέλη, τις διεθνείς αρχές και βασικές επαγγελματικές ενώσεις της ΕΕ για να παρακολουθεί την κατάσταση και να συντονίζει τα μέτρα στήριξης.

4. ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

4.1. ΜΕΤΡΑ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ: ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

Για να διευκολυνθεί η παροχή άμεσης βοήθειας στις ΜΜΕ που έχουν πληγεί σοβαρά, **ο προϋπολογισμός της ΕΕ θα αναπτύξει τα υφιστάμενα μέσα του προκειμένου να τις στηρίξει με ρευστότητα**, συμπληρώνοντας τα μέτρα που λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο.

Κατά τις προσεχείς εβδομάδες θα διατεθεί ποσό 1 δισ. EUR από τον προϋπολογισμό της ΕΕ ως εγγύηση για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤαΕ) με σκοπό τη στήριξη της χρηματοδότησης κεφαλαίου κίνησης περίπου 8 δισ. EUR και την παροχή βοήθειας σε τουλάχιστον 100 000 ευρωπαϊκές ΜΜΕ και μικρές επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης³.

Η στήριξη θα διοχετεύεται διά των υφιστάμενων μέσων των προγραμμάτων του ΕΤαΕ που στηρίζουν τις επενδύσεις. Οι δανειοδοτήσεις θα επικεντρωθούν, εντός των ορίων της ισχύουσας νομοθεσίας, σε δάνεια κεφαλαίου κίνησης με ληκτότητα 12 μηνών ή μεγαλύτερη. Ειδικότερα, οι δανειακές εγγυήσεις στο πλαίσιο του COSME – το πρόγραμμα της ΕΕ για την ανταγωνιστικότητα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων – θα αυξηθούν, μαζί με τις εγγυήσεις για ΜΜΕ InnovFin στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020», ώστε οι τράπεζες να χορηγούν πρόσβαση σε ενδιάμεση χρηματοδότηση σε πολύ μικρές επιχειρήσεις, ΜΜΕ και μικρές επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης. Τα μέσα αυτά θα ενισχυθούν με 750 εκατ. EUR μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ) κατά τις προσεχείς εβδομάδες. Επιπλέον, ως περαιτέρω ειδικό μέτρο, το ΕΤΣΕ θα παράσχει στο ΕΤαΕ επιπλέον 250 εκατ. EUR για την ταχεία στήριξη των ΜΜΕ σε μια συντονισμένη προσπάθεια με τις εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες και ιδρύματα της ΕΕ.

Επιπλέον, θα προβλεφθεί η διακοπή πληρωμών - που επιτρέπει τις καθυστερημένες αποπληρωμές δανείων - για τις θιγόμενες επιχειρήσεις στο πλαίσιο των ίδιων μέσων, περιορίζοντας την πίεση στα οικονομικά τους. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να αξιοποιήσουν πλήρως τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων για την αντιμετώπιση των χρηματοδοτικών αναγκών και να μεγιστοποιήσουν τη χρήση των διαρθρωτικών ταμείων με νέα χρηματοδοτικά μέσα, κατά περίπτωση. Η Επιτροπή είναι έτοιμη να συνδράμει τα κράτη μέλη ως προς αυτό.

Η Επιτροπή, ενόσω εξακολουθεί να συνεργάζεται στενά με τον όμιλο της ΕΤΕπ και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, θα ζητήσει να ληφθούν άμεσα μέτρα από τα εν λόγω ιδρύματα για να δοθεί προτεραιότητα σε τομείς, προϊόντα και μέσα που θα παρέχουν την πιο αποτελεσματική και επιδραστική στήριξη στις θιγόμενες επιχειρήσεις, και θα επιδιώξει τον στενό συντονισμό τους με άλλους εταίρους για την αντιμετώπιση των εξελίξεων.

³Η στήριξη θα προέλθει από τις ακόλουθες πηγές και θα χρησιμοποιηθεί ως εξής:

- ποσό 500 εκατ. EUR από την εγγύηση της ΕΕ για το ΕΤΣΕ θα χορηγηθεί σε δανειακές εγγυήσεις του COSME – το οποίο θα καταστεί διαθέσιμο εντός των προσεχών εβδομάδων·
- ποσό 100 εκατ. EUR από την εγγύηση της ΕΕ για το ΕΤΣΕ θα χορηγηθεί σε εγγυήσεις για μικρομεσαίες επιχειρήσεις InnovFin – το οποίο θα καταστεί διαθέσιμο εντός των προσεχών εβδομάδων·
- ποσό 250 εκατ. EUR διατίθεται ήδη στο πλαίσιο του σκέλους «Υποδομές και Καινοτομία» του ΕΤΣΕ και θα αναπροσανατολιστεί για τη στήριξη μέσων για τις ΜΜΕ, όπου είναι δυνατόν σε συντονισμένη προσπάθεια με τις εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες και ιδρύματα της ΕΕ·
- ποσό 150 εκατ. EUR θα ανακατανεμηθεί εντός του σκέλους ΜΜΕ του ΕΤΣΕ από τα μέσα που στηρίζουν πιο μακροπρόθεσμες ειδικές παρεμβάσεις σε πιο βραχυπρόθεσμες δράσεις με ταχύτερο αποτέλεσμα.

Ο τραπεζικός τομέας πρέπει να διαδραματίσει καίριο ρόλο στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της έξαρσης της COVID-19, διατηρώντας τη ροή πιστώσεων στην οικονομία. Εάν η ροή των τραπεζικών πιστώσεων περιοριστεί σε σημαντικό βαθμό, η οικονομική δραστηριότητα θα επιβραδυνθεί απότομα, καθώς οι εταιρείες θα δυσκολεύονται να πληρώσουν τους προμηθευτές και τους υπαλλήλους τους. Οι δείκτες κεφαλαίων των τραπεζών έχουν βελτιωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, οι τράπεζες είναι λιγότερο χρεωμένες και η εξάρτησή τους από την ενίοτε ευμετάβλητη βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση έχει μειωθεί.

Οι τράπεζες πρέπει να διαθέτουν επαρκή ρευστότητα για να χορηγούν δάνεια στους πελάτες τους. Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη τις αποφάσεις νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ που ανακοινώθηκαν στις 12 Μαρτίου 2020.

Οι τράπεζες πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν αυτήν την πρόσθετη ρευστότητα για να χορηγούν νέες πιστώσεις σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά, ανάλογα με την περίπτωση. Η Επιτροπή λαμβάνει υπό σημείωση τις δηλώσεις του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού και της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EAT) σχετικά με δράσεις για τον μετριασμό των επιπτώσεων της COVID-19 στον τραπεζικό τομέα της ΕΕ, που εκδόθηκαν στις 12 Μαρτίου, και καλεί τις αρμόδιες αρχές να υιοθετήσουν μια συντονισμένη προσέγγιση και να διευκρινίσουν περαιτέρω τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την ευελιξία που παρέχει το πλαίσιο της ΕΕ.

Το πλαίσιο της ΕΕ επιτρέπει στις εθνικές κυβερνήσεις να χορηγούν, κατά περίπτωση, υπό μορφή κρατικών εγγυήσεων, στήριξη στις τράπεζες, εάν οι ίδιες αντιμετωπίζουν δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση σε ρευστότητα. Ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι οι τράπεζες αντιμετωπίζουν επί του παρόντος περιορισμούς ρευστότητας, μια τέτοια κατάσταση θα μπορούσε να προκύψει για ορισμένες τράπεζες εάν η κρίση επιδεινωθεί σημαντικά. Υπό τέτοιες συνθήκες, οι τράπεζες αυτές δεν θα είναι σε θέση να διατηρήσουν την ικανότητά τους να εξασφαλίζουν δανειακή ροή στην οικονομία.

Οι ενισχύσεις που χορηγούν τα κράτη μέλη σε τράπεζες δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ για την αντιστάθμιση της άμεσης ζημίας που υπέστησαν ως αποτέλεσμα της έξαρσης της COVID-19 (βλ. περισσότερες εξηγήσεις ανωτέρω) δεν έχουν ως στόχο τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της βιωσιμότητας, της ρευστότητας ή της φερεγγυότητας ενός ιδρύματος ή μιας οντότητας. Ως εκ τούτου, η ενίσχυση δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως έκτακτη δημόσια χρηματοδοτική στήριξη.

4.2. ΑΜΒΛΥΝΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Απαιτούνται συγκεκριμένα μέτρα για την άμβλυνση του αντικτύπου στην απασχόληση των ατόμων και των τομέων που έχουν πληγεί περισσότερο, όταν διακόπτεται η παραγωγή ή μειώνονται οι πωλήσεις. Πρέπει να προστατεύσουμε τους εργαζομένους από την ανεργία και την απώλεια εισοδήματος, όπου είναι δυνατόν, καθώς δεν πρέπει να γίνουν θύματα της έξαρσης της ασθένειας. Τα συστήματα μερικής ανεργίας έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά σε ορισμένα κράτη μέλη, επιτρέποντας την προσωρινή μείωση των ωρών εργασίας με παράλληλη στήριξη του εισοδήματος των εργαζομένων. Επί του παρόντος, 17 κράτη μέλη έχουν εφαρμόσει κάποια μορφή τέτοιου συστήματος. Θα ήταν χρήσιμο να επεκταθούν τα συστήματα αυτά σε ολόκληρη την ΕΕ. Επιπλέον, οι προσωρινές παρατάσεις του επιδόματος ασθενείας ή οι αλλαγές στις παροχές ανεργίας μπορούν να στηρίξουν το εισόδημα των νοικοκυριών. Η προώθηση της τηλεργασίας θα μπορούσε επίσης να αμβλύνει τις επιπτώσεις της έξαρσης της ασθένειας.

Η ΕΕ είναι πρόθυμη να στηρίξει τα κράτη μέλη, όπου είναι δυνατόν, για τον μετριασμό των επιπτώσεων στους εργαζομένους. Ήδη βοηθά τα κράτη μέλη για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ανεργίας, για παράδειγμα μέσω των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, καθώς και μέσω της νέας Πρωτοβουλίας Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κοροναϊού, όπως ορίζεται παρακάτω.

Επιπλέον, η Επιτροπή θα επιταχύνει την προετοιμασία της νομοθετικής της πρότασης για ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Αντασφάλισης Ανεργίας. Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στη στήριξη των ατόμων που εργάζονται και στην προστασία των ατόμων που χάνουν την εργασία τους σε περίπτωση μεγάλων κλυδωνισμών, καθώς και στη μείωση της πίεσης στα δημόσια οικονομικά των κρατών, ενισχύοντας έτσι την κοινωνική διάσταση της Ευρώπης και αυξάνοντας τη συνοχή της. Το σύστημα θα έχει στόχο ειδικότερα τη στήριξη των εθνικών πολιτικών που αποσκοπούν στη διατήρηση των θέσεων εργασίας και των δεξιοτήτων, για παράδειγμα μέσω συστημάτων μερικής ανεργίας, και/ή τη διευκόλυνση της μετάβασης των ανέργων από τη μία θέση εργασίας στην άλλη.

4.3. Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΚΟΡΟΝΑΪΟΥ

Με την «Πρωτοβουλία Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κοροναϊού», όπως προτείνεται σήμερα, η Επιτροπή προτείνει να διατεθούν άμεσα 37 δισ. EUR στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής για την αντιμετώπιση της έξαρσης της COVID-19 και αυτό να εφαρμοστεί πλήρως το 2020 μέσω έκτακτων και ταχείων διαδικασιών.

Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή προτείνει να αγνοήσει εφέτος την υποχρέωσή της να ζητήσει επιστροφή των προχρηματοδοτήσεων που δεν έχουν δαπανηθεί για τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία που κατέχουν επί του παρόντος τα κράτη μέλη. Τα ποσά αυτά ανέρχονται σε περίπου 8 δισ. EUR από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, τα οποία θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα κράτη μέλη για τη συμπλήρωση των 29 δισ. EUR διαρθρωτικής χρηματοδότησης σε ολόκληρη την ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί ουσιαστικά το ποσό των επενδύσεων το 2020.

Επιπλέον, έως 28 δισ. EUR από τους μέχρι σήμερα μη διατεθέντες πόρους των διαρθρωτικών ταμείων από τα υφιστάμενα εθνικά κονδύλια, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών συνεισφορών, θα είναι πλήρως επιλέξιμα για την καταπολέμηση της κρίσης, παρέχοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στα κράτη μέλη τις απαιτούμενες πηγές χρηματοδότησης.

Η Επιτροπή θα συγκροτήσει σε ανώτατο επίπεδο ειδική ομάδα για να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη ώστε να διασφαλιστεί η ανάληψη δράσης σε αυτή τη βάση εντός εβδομάδων.

Βασικό στοιχείο της πρότασης είναι ότι όλες οι πιθανές δαπάνες για την καταπολέμηση της έξαρσης της COVID-19 καθίστανται επιλέξιμες από την 1η Φεβρουαρίου 2020 για χρηματοδότηση στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων, ώστε τα κράτη μέλη να μπορούν να εκτελούν τις δαπάνες το συντομότερο δυνατόν για την καταπολέμηση της έξαρσης. Επιπλέον, η Επιτροπή προτείνει επίσης να καταστεί δυνατή η μεταφορά σημαντικών ποσών στο πλαίσιο προγραμμάτων με απλουστευμένο τρόπο. Τα μέτρα αυτά θα επιτρέψουν σε όλα τα κράτη μέλη να επαναπροσδιορίσουν τις προτεραιότητές τους και να κατευθύνουν τη στήριξη κατά τις προσεχείς εβδομάδες εκεί όπου είναι περισσότερο αναγκαία, ιδίως:

- για να στηρίξουν το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης, π.χ. μέσω της χρηματοδότησης του υγειονομικού εξοπλισμού και των φαρμάκων, των εγκαταστάσεων ελέγχου και θεραπευτικής αγωγής, της πρόληψης της ασθένειας, της ηλεκτρονικής υγείας, της παροχής προστατευτικού εξοπλισμού, των ιατροτεχνολογικών προϊόντων, προκειμένου να προσαρμοστεί το εργασιακό περιβάλλον στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και να διασφαλιστεί η πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων στην υγειονομική περίθαλψη·
- για να παράσχουν ρευστότητα σε επιχειρήσεις προκειμένου να αντιμετωπίσουν βραχυπρόθεσμους χρηματοπιστωτικούς κλυδωνισμούς που συνδέονται με την κρίση του κοροναϊού, καλύπτοντας π.χ. κεφάλαια κίνησης σε ΜΜΕ για την αντιμετώπιση των ζημιών που οφείλονται στην κρίση, με ιδιαίτερη προσοχή στους τομείς που πλήττονται περισσότερο·
- για να στηρίξουν προσωρινά εθνικά προγράμματα μερικής ανεργίας που συμβάλλουν στην άμβλυνση των επιπτώσεων της κρίσης, σε συνδυασμό με μέτρα αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανεκπαίδευσης.

Εάν κριθούν αναγκαίες τροποποιήσεις προγραμμάτων, η Επιτροπή θα συνεργαστεί στενά με τις εθνικές και τις περιφερειακές αρχές για τον εξορθολογισμό και την επιτάχυνση των αντίστοιχων διαδικασιών, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις της κρίσης του κοροναϊού στη διοικητική ικανότητα των κρατών μελών.

Η μεγιστοποίηση του αντίκτυπου της Πρωτοβουλίας Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κοροναϊού εξαρτάται από τη διασφάλιση της ταχείας εφαρμογής των μέτρων αυτών από τα κράτη μέλη, καθώς και από την ταχεία αντίδραση των συννομοθετών. Λόγω των πρωτοφανών περιστάσεων, η Επιτροπή καλεί το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εγκρίνουν ταχέως την εν λόγω πρόταση της Επιτροπής.

Παράλληλα, η Επιτροπή θα επικοινωνήσει αμέσως με τα πλέον θιγόμενα κράτη μέλη ώστε να αρχίσουν να προετοιμάζουν την υλοποίηση της Πρωτοβουλίας. Η Επιτροπή θα στηρίξει επίσης τα κράτη μέλη ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την ευελιξία που υπάρχει ήδη σε προγράμματα της ΕΕ. Τα κράτη μέλη καλούνται να ορίσουν έναν ανώτερο εκπρόσωπο κυβερνητικού επιπέδου και έναν ανώτατο δημόσιο υπάλληλο ως συντονιστές για τον σκοπό αυτό.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας αυτής, η Επιτροπή προτείνει την επέκταση του πεδίου εφαρμογής του **Ταμείου Αλληλεγγύης της ΕΕ**, ώστε να συμπεριληφθεί η κρίση στον τομέα της δημόσιας υγείας. Το 2020 είναι διαθέσιμα έως και 800 εκατ. EUR.

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση θα μπορούσε επίσης να κινητοποιηθεί για τη στήριξη των απολυμένων εργαζομένων και των αυτοαπασχολούμενων. Το 2020 είναι διαθέσιμα έως και 179 εκατ. EUR.

5. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Δεδομένου του περιορισμένου μεγέθους του προϋπολογισμού της ΕΕ, η κύρια δημοσιονομική απόκριση στον κοροναϊό θα προέλθει από τους εθνικούς προϋπολογισμούς των κρατών μελών. Οι κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις παρέχουν τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να αναλάβουν ταχεία και αποτελεσματική δράση για τη στήριξη των πολιτών και των επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ, που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες λόγω της έξαρσης της COVID-19. Ταυτόχρονα, διασφαλίζουν ότι οι κρατικές ενισχύσεις φτάνουν πράγματι στις επιχειρήσεις που τις χρειάζονται και ότι αποφεύγονται οι επιζήμιοι αγώνες δρόμου για επιδοτήσεις, κατά τους οποίους πιο εύπορα κράτη μέλη μπορούν να ξεπεράσουν τις γειτονικές χώρες εις βάρος της συνοχής εντός της ΕΕ.

Τα κράτη μέλη μπορούν να σχεδιάσουν τη λήψη εκτενών μέτρων στήριξης σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις⁴:

- Πρώτον, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να λάβουν μέτρα που θα ισχύουν για όλες τις εταιρείες, όπως οι επιδοτήσεις μισθών και η αναστολή των πληρωμών των φόρων εταιρειών και των φόρων προστιθέμενης αξίας ή των κοινωνικών εισφορών. Τα μέτρα αυτά μετριάζουν άμεσα και αποτελεσματικά τις οικονομικές δυσχέρειες των εταιρειών. Δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων και μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή από τα κράτη μέλη αμέσως, χωρίς τη συμμετοχή της Επιτροπής.
- Δεύτερον, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν χρηματοδοτική στήριξη απευθείας στους καταναλωτές, π.χ. για υπηρεσίες που ακυρώνονται ή εισιτήρια που δεν επιστρέφονται από τους αντίστοιχους φορείς εκμετάλλευσης. Τα μέτρα αυτά επίσης δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων και μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή από τα κράτη μέλη αμέσως, χωρίς τη συμμετοχή της Επιτροπής.
- Τρίτον, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ παρέχουν τη δυνατότητα στα κράτη μέλη, με την επιφύλαξη της έγκρισης της Επιτροπής, να καλύπτουν πιεστικές ανάγκες ρευστότητας και να στηρίζουν τις επιχειρήσεις που βρίσκονται αντιμέτωπες με πτώχευση λόγω της έξαρσης της COVID-19.
- Τέταρτον, το άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη, κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής, να αποζημιώνουν τις εταιρείες για τη ζημία που υπέστησαν υπό εξαιρετικές περιστάσεις, όπως αυτές που προκαλούνται από την έξαρση της COVID-19. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται μέτρα για την αποζημίωση των εταιρειών σε τομείς που έχουν πληγεί ιδιαίτερα (π.χ. μεταφορές, τουρισμός και ξενοδοχειακός τομέας) και μέτρα για την αποζημίωση των διοργανωτών εκδηλώσεων που έχουν ακυρωθεί για ζημιές που υπέστησαν λόγω της έξαρσης της νόσου.
- Πέμπτον, μπορούν επίσης να λαμβάνονται συμπληρωματικά πρόσθετα μέτρα, όπως βάσει του κανονισμού για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας⁵ και του γενικού

⁴ Λεπτομέρειες σχετικά με τα διάφορα είδη μέσων παρατίθενται στο παράρτημα 3.

⁵ Σύμφωνα με τον κανονισμό για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1407/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας), οι επιχορηγήσεις ύψους έως 200 000 EUR για περίοδο 3 ετών δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση. Στον τομέα των οδικών εμπορευματικών μεταφορών, το όριο είναι 100 000 EUR για περίοδο 3 ετών. Για τη γεωργία και την αλιεία, το όριο ανέρχεται σε 25 000 EUR και σε 30 000 EUR, αντίστοιχα.

κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία⁶, τα οποία μπορούν επίσης να εφαρμοστούν από τα κράτη μέλη αμέσως, χωρίς τη συμμετοχή της Επιτροπής.

Επί του παρόντος, οι επιπτώσεις της έξαρσης της νόσου COVID-19 στην Ιταλία είναι τέτοιας φύσης και κλίμακας που επιτρέπει τη χρήση του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ. Αυτό παρέχει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να εγκρίνει πρόσθετα εθνικά μέτρα στήριξης για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους, που σύμφωνα με την Επιτροπή παρατηρείται στην Ιταλία. Για να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, η Επιτροπή εξέτασε μια σειρά δεικτών, μεταξύ άλλων, την αναμενόμενη συρρίκνωση του ΑΕΠ, τα αυστηρά δημόσια μέτρα που επιβλήθηκαν, συμπεριλαμβανομένων της απαγόρευσης των εκδηλώσεων, του κλεισίματος των σχολείων, των περιορισμών της κυκλοφορίας, των πιέσεων που υφίσταται το σύστημα δημόσιας υγείας, καθώς και τις ακυρώσεις πτήσεων και τους ταξιδιωτικούς περιορισμούς που επιβλήθηκαν από άλλες χώρες.

Κατά την εκτίμηση για τη χρήση του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) σε άλλα κράτη μέλη, η Επιτροπή θα ακολουθήσει παρόμοια προσέγγιση όσον αφορά τις επιπτώσεις της έξαρσης της COVID-19 στις αντίστοιχες οικονομίες τους. Πρόκειται για μια συνεχώς εξελισσόμενη κατάσταση. Η Επιτροπή παρακολουθεί συνεχώς την κατάσταση σε ολόκληρη την ΕΕ, σε στενή επαφή με τα κράτη μέλη. Τέλος, η Επιτροπή προετοιμάζει ένα ειδικό νομικό πλαίσιο βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, το οποίο πρόκειται να εγκρίνει σε περίπτωση ανάγκης. Αυτό έγινε σε μία εξαιρετική περίπτωση στο παρελθόν κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, όταν η Επιτροπή ενέκρινε προσωρινό πλαίσιο το 2009⁷.

Η Επιτροπή έχει θεσπίσει όλες τις απαραίτητες διαδικαστικές διευκολύνσεις προκειμένου να καταστεί δυνατή η ταχεία διαδικασία έγκρισης από την Επιτροπή. Οι αποφάσεις λαμβάνονται εντός ημερών από τη λήψη πλήρους κοινοποίησης κρατικής ενίσχυσης από τα κράτη μέλη, εφόσον απαιτείται. Η Επιτροπή έχει δημιουργήσει ειδική ηλεκτρονική θυρίδα και αριθμό τηλεφώνου για να βοηθήσει τα κράτη μέλη σε τυχόν ερωτήσεις τους. Για να διευκολυνθεί περαιτέρω η ταχεία δράση των κρατών μελών, η Επιτροπή είναι έτοιμη να παράσχει υποδείγματα που βασίζονται σε προηγούμενες αποφάσεις σχετικά με τις κατωτέρω αναφερόμενες δυνατότητες για τη χορήγηση ενίσχυσης σε εταιρείες σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις.

6. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΥΣ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Τα στοχευμένα μέτρα δημοσιονομικής στήριξης θα πρέπει να υλοποιούνται σύμφωνα με τις αρχές που παρατίθενται στην ενότητα 5, με σκοπό να αντιμετωπιστούν οι άμεσες αρνητικές κοινωνικοοικονομικές συνέπειες της έξαρσης του ιού. Τα μέτρα περιλαμβάνουν την παροχή στήριξης σε επιχειρήσεις, ιδίως ΜΜΕ, συγκεκριμένων τομέων και περιοχών που αντιμετωπίζουν διατάραξη της παραγωγής ή των πωλήσεων και, ως εκ τούτου, πλήττονται από τη συμπίεση της ρευστότητας. Η δράση θα μπορούσε να περιλαμβάνει:

- φορολογικά μέτρα για τις επιχειρήσεις σε περιφέρειες και τομείς που πλήττονται (π.χ. αναβολή της καταβολής των φόρων επιχειρήσεων, των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και του ΦΠΑ· επίσπευση της καταβολής των κρατικών πληρωμών και των ληξιπρόθεσμων οφειλών· φορολογικές εκπτώσεις· άμεση χρηματοδοτική στήριξη).

⁶Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014.

⁷ Προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, αρχική έκδοση ΕΕ C 16 της 22.1.2009, σ. 1.

- εγγυήσεις προς τις τράπεζες ώστε να βοηθήσουν τις εταιρείες με κεφάλαιο κίνησης και εγγυήσεις εξαγωγών, σε συνδυασμό ενδεχομένως με μέτρα εποπτείας.

Τα εν λόγω δημοσιονομικά μέτρα, καθώς και τα μέτρα που απαιτούνται για την προστασία των εργαζομένων από απώλειες εισοδήματος, επείγουν για τη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας και θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τον περιορισμό της οικονομικής επιβράδυνσης. Μια άρτια συντονισμένη δημοσιονομική απόκριση θα πρέπει να αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της μείωσης της εμπιστοσύνης και των συναφών επιπτώσεων στη ζήτηση. Η σημερινή αποφασιστική μας δράση θα συμβάλει στη μεγιστοποίηση του αντικτύπου των δράσεών μας και των αποτελεσμάτων τους σε μεταγενέστερο στάδιο.

Η Επιτροπή θα προτείνει στο Συμβούλιο να εφαρμόσει την πλήρη ευελιξία που προβλέπεται στο δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ, ώστε να βοηθήσει τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν την έξαρση της COVID-19 και τις συνέπειές της.

- Κατά την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τους δημοσιονομικούς κανόνες της ΕΕ, η Επιτροπή θα προτείνει στο Συμβούλιο να εξαιρεθούν οι δημοσιονομικές επιπτώσεις των έκτακτων δημοσιονομικών μέτρων που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της COVID-19. Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης μπορεί να καλύψει στοχευμένες έκτακτες δαπάνες. Μέτρα στήριξης όπως αυτά που απαιτούνται επείγοντως i) για τον περιορισμό και τη θεραπεία της πανδημίας, ii) για την εξασφάλιση στήριξης ρευστότητας σε επιχειρήσεις και τομείς, και iii) για την προστασία των θέσεων εργασίας και των εισοδημάτων των πληττόμενων εργαζομένων, μπορούν να θεωρηθούν έκτακτες δημοσιονομικές δαπάνες.
- Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ευελιξία ως προς την αντιμετώπιση «ασυνήθων περιστάσεων που εκφεύγουν του ελέγχου της κυβέρνησης» αρμόζει στην τρέχουσα κατάσταση. Όταν μια ασυνήθης περίσταση που εκφεύγει του ελέγχου μιας κυβέρνησης έχει σημαντικό αντίκτυπο στη δημοσιονομική κατάσταση ενός κράτους μέλους, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης προβλέπει ότι μπορεί να επιτραπεί στα κράτη μέλη να αποκλίνουν προσωρινά από τις απαιτούμενες δημοσιονομικές προσαρμογές. Επομένως, η εν λόγω ρήτρα μπορεί επίσης να καλύψει έκτακτες δαπάνες για τον περιορισμό της έξαρσης της COVID-19. Συγκεκριμένα, η ρήτρα μπορεί να εφαρμοστεί για τις δαπάνες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και για τα στοχευμένα μέτρα ελάφρυνσης για τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους, υπό την προϋπόθεση ότι είναι προσωρινά και συνδέονται με την έξαρση της νόσου. Η Επιτροπή θα ακολουθήσει την προσέγγιση αυτή κατά την υποβολή προτάσεων και συστάσεων στο Συμβούλιο.
- Η Επιτροπή θα προτείνει στο Συμβούλιο την προσαρμογή, από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, των δημοσιονομικών προσπαθειών που απαιτούνται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους δημοσιονομικούς κανόνες της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό θα ληφθεί υπόψη η ειδική κατάσταση κάθε χώρας σε περίπτωση αρνητικής ανάπτυξης ή μεγάλης πτώσης της δραστηριότητας.
- Η Επιτροπή είναι πρόθυμη να προτείνει στο Συμβούλιο την ενεργοποίηση, από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, της γενικής ρήτρας διαφυγής, ώστε να καλυφθεί η γενικότερη στήριξη μέσω της δημοσιονομικής πολιτικής. Η εν λόγω ρήτρα, σε συνεργασία με το Συμβούλιο, θα αναστείλει τη δημοσιονομική προσαρμογή που συνιστά το Συμβούλιο σε περίπτωση σοβαρής οικονομικής επιβράδυνσης στη ζώνη του ευρώ ή σε ολόκληρη την ΕΕ.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η αντιστάθμιση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της έξαρσης της νόσου COVID-19 απαιτεί την ανάληψη τολμηρών δράσεων εγκαίρως και με συντονισμένο τρόπο από όλους τους φορείς λήψης αποφάσεων της ΕΕ. Η ταχεία υλοποίηση των δράσεων που περιγράφονται στην παρούσα ανακοίνωση είναι καίριας σημασίας στο πλαίσιο της προσπάθειας αυτής. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την εξέλιξη της κατάστασης. Είναι έτοιμη να αναλάβει όλες τις περαιτέρω αναγκαίες πρωτοβουλίες.

Τα μέτρα που ανακοινώθηκαν αφορούν την κατάσταση όπως παρουσιάζεται σήμερα.

Πρέπει να έχουμε επίγνωση του γεγονότος ότι η κατάσταση αυτή εξελίσσεται καθημερινά. Δεν μπορεί να αποκλειστεί περαιτέρω επιδείνωση των οικονομικών προοπτικών.

Μετά την τελευταία χρηματοπιστωτική κρίση, η Ένωση διαθέτει πλέον τολμηρά εργαλεία για να στηρίξει τα κράτη μέλη και να εξασφαλίσει τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών. Έχουμε αντλήσει τα διδάγματα των προηγούμενων ετών και θα αναλάβουμε δράση χρησιμοποιώντας όλα τα διαθέσιμα εργαλεία. Η Ένωση θα πρέπει να κάνει ό, τι χρειαστεί για να ελαχιστοποιήσει τον αντίκτυπο της COVID-19 και των συναφών μέτρων περιορισμού στους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις οικονομίες μας. Στο πλαίσιο της συντονισμένης και τολμηρής μας απόκρισης, θα προβλεφθούν εθνικά μέτρα, πέραν όσων παρουσιάζονται στην ανακοίνωση, ώστε με πνεύμα αλληλεγγύης να αναλάβουμε δράση από κοινού και να αξιοποιήσουμε πλήρως την εργαλειοθήκη της ΕΕ.